

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота

з японської філології

на тему:

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛЕКТУ ОКІНАВА В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи Яп04-21

факультету східної і слов'янської філології

денної форми навчання

Освітньої програми:

Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та літератури
(переклад включно),
перша – японська

Тубії Естер

Науковий керівник:

викладач Дементєва Тетяна Сергіївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАЛЕКТІВ ЯПОНІЇ	6
1.1. Передумови виникнення діалектів у Японії.....	6
1.2. Основні діалекти сходу Японії.....	8
1.3. Основні діалекти заходу Японії.....	11
Висновки до Розділу 1	15
РОЗДІЛ 2. ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛЕКТУ ОКІНАВА В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ	16
2.1. Особливості побудови речень в діалекті Окінава.....	16
2.2. Особливості застосування часток в діалекті Окінава.....	17
2.3. Граматичний зв'язок між окінавським діалектом та іншими діалектами японської мови.....	21
Висновки до Розділу 2	25
ВИСНОВКИ	26
要約.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	30
ДОДАТКИ	32

ВСТУП

Японська мова – одна з найцікавіших мов у світі з її багатою історією та розвитком. Одним із найцікавіших аспектів японської мови є еволюція діалектів, яка є результатом різних історичних і культурних впливів на мову. Історія японської мови бере свій початок у 8 столітті, коли було створено японський алфавіт – кана. З того часу японська мова пройшла багато етапів розвитку й зазнала впливу багатьох різних культур, зокрема китайської, корейської та західноєвропейських. Найвідоміші діалекти японської мови можна розділити на п'ять основних регіонів: Токіо, Кіото, Ōсака, Хоккайдо, Кюшю.

Кожен із цих регіонів має свій власний діалект із відмінностями у вимові, лексиці та граматиці. Токійський діалект є найбільш поширеним і стандартним варіантом японської мови, який використовується в урядових документах, засобах масової інформації, наукових публікаціях та навчальних закладах. Кіотський діалект використовується в центральній частині Японії та має деякі особливості у вимові та лексиці. Ōсакський діалект, що використовується в Ōсаці, має унікальні відмінності у вимові та мелодиці. Хоккайдо та Кюшю мають свої відмінності у лексиці та граматиці (Umeda, 2011).

Сучасна японська мова – це токійський діалект. Всього існує 10 основних діалектів. Це спричинене, головним чином, географічними особливостями Японії, зокрема, великою кількістю островів та гір. Діалекти суттєво різняться словниковим запасом та вимовою, через що населення різних регіонів могли не зрозуміти один одного. Початок вирішення цієї проблеми був у 1886 році, коли ввели навчання стандартизованому діалекту.

Окінавський діалект тісно пов'язаний з японським, але між цими двома мовами є ряд відмінностей. Деякі з найбільш помітних відмінностей включають:

1. У діалекті Окінави є ряд звуків, яких немає в японській мові, наприклад, придихальні /p/, /t/ і /k/.
2. Граматика окінавського діалекту відрізняється від японської. Наприклад, діалект Окінави використовує іншу систему відмінювання дієслів.
3. Окінавський діалект містить велику кількість слів, яких немає в японській мові. Ці слова часто пов'язані з окінавською культурою та історією (Ніуане).

Актуальність дослідження. Як і багато інших мов світу, японська мова має діалекти, що зумовлює необхідність відповідних наукових досліджень. Японські діалекти можуть відрізнятися вимовою, граматикою та лексикою залежно від географічного регіону. Наприклад, діалект Окінави має значні відмінності від стандартної японської мови. Діалекти відображають культурні, соціальні та історичні особливості кожного регіону, і їх вивчення може допомогти розкрити ці особливості та зрозуміти багатство японської мови. Розуміння особливостей діалектів дозволяє опанувати японську мову в цілому. Вивчення лексики діалекту допомагає збільшити свій словниковий запас, поглибити розуміння граматики та вимови, а також покращити здатність спілкуватися з місцевими жителями.

Об'єктом дослідження є діалект Окінави. Це діалект японської мови регіону Кінава.

Предметом дослідження є граматичні особливості діалекту Окінава, а також роль діалектів у формуванні ідентичності та культурної спадщини регіону Окінави.

Мета дослідження полягає в розумінні культури Окінави на основі окінавського діалекту. Окінавський діалект перебуває під загрозою зникнення, тому важливо зберегти пам'ять про цю важливу частину окінавської культури.

Для досягнення мети нам потрібно виконати наступні **завдання**:

- з'ясувати передумови виникнення діалектів в Японії;
- проаналізувати основні діалекти заходу і сходу Японії, особливо їх граматичні особливості;
- дослідити особливості побудови речень та використання часток в діалекті Окінави;

- порівняти граматичні особливості окінавського діалекту з іншими японськими діалектами.

Матеріалом дослідження виступають 15 речень з автобіографічного роману Судзукі Теруко «Вийди, Кіджімунā!» (でておいでキジムナー Dete oide Kijimunaā, 1990), в якій персонаж говорить окінавським діалектом та 55 часток діалекту Окінави, взятих зі словника Учінаґучі (うちなーぐち辞典).

Для досягнення цілей дослідження були використані такі **методи**:

- лінгвістичний аналіз: аналіз граматики та мовлення різних діалектів Японії та порівняння граматичних особливостей діалекту Окінави з іншими діалектами;
- порівняльний аналіз: порівняння діалектів Японії для виявлення подібностей і відмінностей у граматиці;
- текстовий аналіз: вивчення літератури Окінави для глибшого розуміння самого діалекту.

Наукова новизна цього дослідження полягає у вивченні діалекту Окінави з точки зору його використання в сучасному японському суспільстві. Воно також має на меті порівняти діалекти з різних регіонів Японії з діалектом Окінави та стандартною японською мовою. **Практичне значення** цієї роботи у тому, що вона може використовуватися для поглибленого вивчення окінавського діалекту лінгвістами.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, анотації іноземною мовою, списку використаної літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАЛЕКТІВ ЯПОНІЇ

1.1. Передумови виникнення діалектів у Японії

Територія сучасної Японії налічує величезну кількість діалектів, що вирізняє мовне різноманіття країни.

Виникнення діалектів – складний і тривалий процес. Формування регіональних діалектів часто зумовлене географічними умовами країни. Японія – острівна країна, що простяглася з північного сходу на південний захід на 3000 кілометрів. Топографія Японії характеризується горами і пагорбами, і значна частина країни непридатна для сільського господарства. З іншого боку, лише 15% території країни вкриті рівнинами. Оскільки країна має велику протяжність з півночі на південь, кліматичні умови також відрізняються. В Японії багато річок і озер, які розмежовують певні райони країни і відокремлюють їх один від одного. Всі ці географічні фактори слугували кордонами для розселення народів і впливали на розвиток мов, в тому числі на розвиток діалектів. Наприклад, гірські хребти Хіда, Кісо та Акаші в центральній частині Хоншю умовно розділили його зі сходу на захід, що дало початок східним і західним японським діалектам, характерним для кожного регіону (Бондарук, 2020, с. 22).

Відомий японський професор соціолінгвістики Фуміо Іноуе у своїй праці «Багатовимірний аналіз, географічна гравітація та історія японських стандартних форм» провів детальний аналіз виникнення та розвитку японських діалектів. У своєму детальному аналізі виникнення та розвитку японських діалектів він також взяв до уваги залізничну відстань між містами та префектурами як додатковий фактор поширення та схожості діалектів (Elaine Chou, Stacey Huang & Ningrui Li, 2017).

Як і в інших країнах, в Японії з державною мовою співіснують діалекти. Це називається стандартною мовою *кьōцуго* 共通語. З огляду на історію Японії, діалект місцевості, де колись стояла столиця, став стандартною мовою. Це стало результатом раптового збільшення попиту на спільну мову з кінця періоду Едо до епохи Мейджі. У той час Японія тільки-но стала на шлях модернізації, і створення національної мови мало вирішальне значення для побудови та ефективного управління сучасною державою. (東京新 Tokyo Web: 明治 150 年 と 日本語, 2018).

Насправді, ситуація в Японії на той час була дуже складною з соціолінгвістичної точки зору, з широким спектром мовних варіантів, від рйōккōань до айнських діалектів, на додаток до основних діалектів, таких як канто і кансайський діалект. Роки мовної фрагментації призвели до політики, спрямованої на закріплення нормативної мови, особливо в освітніх установах, а згодом і в японському медіа-просторі в цілому. І, зрештою, в усьому японському медіа-просторі, включаючи друковані видання, радіо і телебачення. Водночас багато діалектів розглядалися як відмираюче мовне явище, що не відповідає сучасним реаліям. Немає сумнівів, що освітні реформи, розпочаті в епоху Мейджі, не були спрямовані на захист діалектних меншин. Наприклад, з 1880 року проводилися дослідження діалектів рйōккōань, укладалися двомовні словники та підручники, але це було радше частиною спроби викорінення діалектів. (Paolo Calvetti, 1992, с. 110).

У багатьох частинах Японії запровадження стандартної мови було пов'язане з надзвичайно насильницькими методами, включаючи примусове носіння так званих «діалектних табличок». Вважається, що найбільше від цієї системи постраждала Окінава, де діалекти були дуже помітними і поширеними серед усіх верств населення, але також зустрічалися і в інших віддалених районах Японії, таких як Кйōшйō та острови Рйōккō. У школах та інших навчальних закладах діалектні знаки використовувалися як форма покарання і вішалися на шию учням, які використовували діалектну лексику у своїх розмовах. Окрім психологічного тиску, пов'язаного з носінням діалектних табличок, окінавці згадують фізичне покарання за використання діалектів (Samantha May, 2014, с. 36).

Престиж діалектів був низьким. Діалектами користувалися тому, що люди не знали писемної мови. Можливо, низький престиж діалектів був характерний для часів, коли писемна мова масово домінувала. Сьогодні в школах є уроки діалектів. Учні вчать правильно використовувати діалект і розуміти його відмінності від літературної мови. Радіо і телевізійні програми про діалекти також широко поширені. Зростаючий престиж діалектів сприяв поширенню діалектології сьогодні. Майже всі місцеві університети мають кафедри діалектології, активно працює Товариство японських діалектів, видано національні та префектурні діалектні атласи (Батюк, 2011, с. 14).

Сьогодні всі японці вивчають та вільно володіють стандартною токійською мовою.

1.2. Основні діалекти сходу Японії

В Японії діалекти займають стійку позицію. Японці використовують діалектну систему, щоби розмежовувати «своїх» та «чужих». Чим більше людину позиціонують як свою, тим більшою є імовірність того, що з нею розмовлятимуть місцевим діалектом. З «чужими» японець спілкуватиметься виключно літературною мовою (Батюк, 2011, с. 14).

Діалекти японської мови (方言) – обширна група говірок, поширених в Японії. Літературна Японська називається ХЬЇДЖЮНГО (標準語, «стандартна мова»), або КЬЇЦҮГО (共通語, «звичайна мова»). Хоча він був заснований на діалекті Токіо, з тих пір токійці стали говорити зовсім по-іншому. Діалект називається *-БЕН* (ベン, наприклад, про: сака-БЕН – Ōсакський діалект) або *-КОТОБА* (ことば, наприклад, ке-КОТОБА – діалект Кіото). Деякі правила вимови характерні для всіх діалектів японської. Точно так само, як багато носіїв української кажуть «здрассте» замість «здрасуйте», в японському є кілька способів зменшити офіційність мови. Кінцеві *-ай* або *-ої* переходять в *у-е* (декінай-декіне, Сугой-суге). Також часто зустрічається

асиміляція «р»: *вакаранай* – *ваканнай* або *ваканне*, якщо застосувати попереднє правило. (Frellesvig, 2010).

Найвідоміші діалекти японської мови можна розділити на п'ять основних регіонів: Токіо, Кіото, Ōсака, Хоккайдо, Кюшю.

До діалектів сходу Японії відносяться: Тōхоку, Канто, Хоккайдо, Тōкай-Тōдзан та інші.

Діалект Тōхоку. Діалект Тōхоку – це діалект японської мови, що використовується в регіоні Тōхоку на півночі найбільшого острова країни – Хоншю. Він відрізняється від стандартної японської мови, особливо вимовою, лексикою та граматиною.

Входять діалекти шести провінцій: Аоморі, Акіта, Івате, Міягі, Ямагата, Фукушіма. Діалект Тōхоку можна поділити на підгрупи північних діалектів, поширених у таких містах, як Аоморі, Моріока, Акіта і Саката, і південних, що є в містах Сендай, Ямагато, Айдзу-Вакамацу та Фукушіма. Північні діалекти близькі всім японцям, бо вони з'явилися в збірці «Історії Тохо» відомого поета Кенджі Міядзави (народився в м. Ханамакі, преф. Івате). Діалект Тōхоку через його звукову систему ще називають *Zūzū-ben* («діалект Зūзū») (Батюк, 2011, с. 15).

У діалекті Тōхоку є багато унікальних слів, які не використовуються в інших регіонах. Наприклад, *モクモク* (*моку моку*) означає «мокрый» або «вологий», а *ガサガサ* (*гаса гаса*) використовується для опису звуку, що видається при ходьбі по снігу.

Вживання часток іноді відрізняється від стандартної мови. Як-от частка *ない* (*най*) вживається не лише як звичайна заперечна частка, але і як частка сильного наміру, що виражає емоцію. Це можна пояснити тим, що в діалект Тōхоку є більше емоційних виразів та інтонацій, ніж в інших діалектах. З цієї причини частка *ない* (*най*) іноді використовується для посилення вираження емоцій у реченні. Деякі японські діалекти використовують займенники, відмінні від стандартної японської мови. Скажімо, у діалекті Тōхоку замість *わたし* (*ваташі*) іноді вживається займенник *いち* (*ічі*) (Батюк, 2011).

Діалект Канто. Цей діалект покладено в основу сучасної літературної мови (*хьōджюґо*). В утворенні діалекту Канто певну роль відіграли західні діалекти і діалекти хоку. Мова Токіо значною мірою відрізняється від мови інших районів Канто (Батюк, 2011, с. 15).

Однією з характерних рис діалекту Канто є використання специфічних вимовних відмінностей та діалектних слів, які відрізняються від інших діалектів японської мови. Наприклад, голосні звуки *o* та *u* можуть вимовлятися як *e* та *i*. Також, діалект Канто має свої відмінності в граматиці та лексиці. Наприклад, у цьому діалекті існує специфічний спосіб утворення питальних речень, який відрізняється від інших діалектів. Крім того, у нього існує багато діалектних слів та виразів, що не притаманні іншим регіонам Японії.

На граматичному зрізі відмінності можна спостерігати на матеріалі дієслова. Зокрема, широко використовують синтетичні форми тривалого та завершеного виду: *shiteoita – shitoita* («зробив»), *shiteiru – shiterun – shiten* («роблю») (Батюк, 2011, с. 15).

Діалект Хоккайдо. Хоккайдо – найпівнічніший острів Японії. Регіон має свій власний діалект, який відрізняється від японської мови, якою розмовляють в інших місцях.

Сам діалект Хоккайдо зазвичай ділиться на дві групи: прибережний діалект, який був розвинений з початку володіння Мацумай, і внутрішній діалект, який розвинувся після Реставрації Мейджі (Nishimura, 2001, с. 15).

До особливостей діалекту Хоккайдо можна віднести наказову форму дієслів другого відмінку (за аналогією з наказовим нахилом в українській мові), яка замість нормативного «о» закінчується на «е»: *okiro* (起きろ – «вставай») → *okire, miro* (見ろ – «дивись») → *mire, tabero* (食べろ – «їж») → *tabere*, як в Токійському діалекті.

В 標準語 (*хьōджюґо*) дієсловах, що виражають потенційну форму використовують закінчення -える (*eryu*)/-られる (*pareryu*). В свою чергу мешканці регіону Хоккайдо для вираження потенційності дієслова використовують пасивну форму стандартизованої мови.

Діалект Хоккайдо має такі характеристики:

- Використання слова ええ (*ē*) замість стандартного слова はい (*хай*) для вираження згоди або відповіді «так».

- Використання префікса こっ (*ко+маленька цу*) для посилення дієслова, наприклад こっちゃんとお食べたい (*коччанто табетай*) означає «Я хочу правильно харчуватися».

- Використання суфікса べ (*бе*) для утворення негативу, наприклад 食べべん (*табēн*) означає «не їсти». Діалект Хоккайдо також має свої власні слова та фрази, яких немає в стандартній мові. Наприклад, слово ジンギスカン (*джінгісукан*) означає традиційну страву з баранини, популярної на острові (Yamaguchi, 2003).

Діалект Хоккайдо має певні граматичні та лексичні особливості. Частота використання діалекту Хоккайдо в інших географічних регіонах Японії є низькою, що робить цей діалект унікальним в лексико-граматичному плані.

Діалекти Тōкай-Тōдзан. Під регіоном Тōкай-Тōдзан маються на увазі префектури Ніїгата (частково), Нагано, Яманаші, Шідзуока, Гіфу, Аїчі. Граматичною особливістю діалекту цього регіону є вживання допоміжного дієслова припущення づら (*дзура*) замість нормативного だろ (*даро*): おそらく雨が降ります «мабуть, піде дощ»; 公園に行きましょう «підемо в парк». Оскільки ця територія примикає до межі поширення західних та східних діалектів, можна зустріти елементи, властиві як східним, і західним діалектам. Так, у деяких місцях вживається допоміжне дієслово затвердження *ТАК*, прийнятий у нормативній мові та поширений у східних діалектиків, а в інших місцях – *Я* і *ДЗЯ*, характерний для західних діалектів. Застосовується тут і форма дієслів типу かば (*капа*) (східний діалект) та こおた (*кōта*) (західний діалект) (Yamaguchi, 2007).

1.3. Основні діалекти заходу Японії

До діалектів заходу Японії належать: Кансай, Ідзумо, Чюґоку, Хокуріку, Шікоку та інші.

Діалект Кансай (Кінкі) – найбільш типовий для мешканців префектур Хьōго, Вакаяма, Нара, Мійо, Шіга, Фукуй, а також передмістя Ōсаки та Кіото. Він мав особливе значення, оскільки його вважали літературною мовою до перенесення столиці в Едо (Батюк, 2011, с. 16).

Багато слів кансайського діалекту утворено внаслідок скорочення одиниць літературної мови. Наприклад, слово *chau* є скороченням від *chigau* 違 う («відрізнитися»), *otoroī* – від *omoshiroi* («цікавий»). Змінюються вони за такими ж правилами, що й у літературній мові. Наприклад, ввічливим еквівалентом слова *chau* є *chaimasu*, оскільки *chigau* змінюється в *chigaimasu* (Furusato namari kenkyūkai/hen, 2005, с. 32).

Деякі літературні слова отримують нове значення в кансайському діалекті. Слово ばか (*бака*), яке вживається в значенні «дурень», у більшості регіонів стає «повний дурень» із більш образливою конотацією, ніж *ahō*. Більшість кансайців не зносять, коли їх називають ばか (*бака*), але не надто ображаються через *ahō* (Батюк, 2011, с. 17).

Поза тим діалект граматично специфічний, і для позначення дій, зроблених у минулому, які вплинуть на майбутнє, використовуються особливі дієслівні форми. Це відрізняється від стандартної японської мови та є важливою особливістю кансайського діалекту. У стандартній японській форма てしま う (*те шімау*) використовується для позначення того, що дія вже завершена. Скажімо, 食べてしま う (*табете шімау*) означає «з'їв усе». Однак у кансайському діалекті це ж значення виражається як てま う (*те мау*) або ちま う (*чі мау*).

Діалект Кансай також має особливі дієслівні форми, які відрізняються від форм стандартної мови. Приміром, для позначення відсутності дії в кансайському діалекті використовується форма へん (*хен*) замість に (*ні*). Також замість стандартної форми дієслова 行く (*іку*) іноді використовується форма 行つてん (*іттен*) для вираження руху до певного місця. (岡本牧子 & 氏原庸子, 2006, с. 13-27).

Ще однією відмінністю кансайського діалекту є використання специфічних слів і фраз, які можуть збити з пантелику носіїв інших діалектів. Для прикладу, у кансайському діалекті використовується слово *あかん* (*акан*), що означає «не можу», тоді як у «стандартному» діалекті використовується слово *だめ* (*даме*), що означає те ж саме (Батюк, 2011).

Діалект Ідзумо. Цей діалект поширений на відносно невеликій території навколо міста Ідзумо та на острові Ікі. Особливість фонетики цього діалекту у тому, що звук *Ф* вимовляється перед усіма голосними, не обмежуючись лише поєднанням *ФУ*, як у сучасній японській мові. Збереглася вимова *KWA* і *GWA* з давньої японської мови. У граматичній структурі мовлення застосовують вказівне допоміжне дієслово *ТАК*, а не *ДЖЯ*, як у діалекті Чюгоку, водночас кажуть *ДЖЯТТА*, як у діалекті Чюгоку (Yamaguchi, 2007).

Діалект Чюгоку. Діалект Чюгоку близький до діалекту Кінкі, але за акцентом він більше збігається з токійським, ніж з Кінкі. На відміну від чіткого виділення голосних, що стоять поруч, у цьому діалекті вони по-різному зливаються. Так, *AI* у префектурі Окаяма вимовляється як *EE*, у префектурі Хірошіма та Ямагучі *AA*, а Тотторі – *ЯА*. Звук *Г* завжди вимовляється чисто, не як *цГ*. До граматичних особливостей цього діалекту можна віднести перехід закінчення другої основи дієслів в *У*. Як у діалекті Кінкі, вказівне допоміжне дієслово *ДА* повсюдно вимовляється як *ДЗЯ*: *КОРЕ ВА ЯМА ТАК* (これらは山ですだ – «це гори») – *КОРЕ ВА ЯМА ДЖЯ*. У діалекті Кінкі як сполучну частинку причинного зв'язку застосовується слово *САКАІ*, яке відповідає за змістом частка нормативної мови *КАРА*, а в діалекті Чюгоку говорять *КЕН* або *КЕЕ*: もう遅いので行きます – «пізно, тому йду»). Застосовується словосполучення *НАНДАТТА* або *ДЖЯТТА* *Тс* для вислову заперечення у минулому часі дієслова: *КАКАНАКАТТА* (書かなかった – «не написав») – *КАКАНАНДА* – *КАКАДЖАТТА* (Yamaguchi, 2007).

Діалект Хокуріку. Діалект Хокуріку поширений у префектурах Фукуй, Ішікава та Тояма, а також на острові Садо. За вимовою він близький до діалекту Кінкі, але поступово стає ближчим до токійського. У префектурі Фукуй можна зустріти випадки

заміни звуку *K* на *I*: *НЕКО* (猫 – «кішка») – *НЕГО*; *ОКЕ* (相棒 – «баддя») – *ОГЕ*, що нагадує північно-східний діалект (Yamaguchi, 2007).

Діалект Шікоку. Діалекти острова Шікоку можна поділити на поширені в префектурах Токушіма, Кагава, Ехіме та т.зв. діалект Тоса, поширений у префектурі Кōчі на південній частині острова. Діалект Тоса відрізняється тим, що розрізняє звучання знаків *ず* від *づ* і *じ* від *ぢ*, вимовляючи їх як *ЗУ*, *ДЗУ*, *ЗІ* та *ДЖІ*, тоді як у сучасній нормативній мові та у багатьох діалектах *じ* і *ぢ* вимовляють однаково – як *ДЖІ*, а *ず* і *づ* – *ДЗУ*. Як і в діалекті Кінкі, чітко промовляються всі голосні. Коли всередині слова є звук *P* його вимовляють як носове *ПА*, *НГО* тощо. *ШІГОТО* (仕事 – «робота»). У діалекті північних префектур збереглися зниклі та замінені на *КА*(カ) та *ГА*(ガ) у сучасному японською мовою звуки *КВА* (クヴァ) і *ГВА* (グワ). В окремих районах застосовують замість заперечення *НАКАТТА* вираз *НАННДА*: *ЙОМАНКАТТА* (読まなかった – «не читав») – *ЙОМАНАНДА* або *ДЖЯТТА*: *КАКАНАКАТТА* (書かなかった – «не писав») – *КАКАДЖЯТТА* (Yamaguchi, 2007).

Окрім східнояпонських і західнояпонських діалектів є ще діалекти о. Кюшю та діалекти о. Рюкю.

Висновки до Розділу 1

Японська мова поділяється на західні, східні діалекти, а також діалекти о. Кюшю та діалекти о. Рюкю. У цьому розділі розглянуто діалекти сходу і заходу Японії, особливості їх граматики, лексики. Існування багатьох діалектів у різних регіонах Японії призвело до появи значної кількості граматичних та лексичних відмінностей між ними. Представники одного діалекту можуть не розуміти діалекту іншої частини префектури.

З одного боку, лексика та грамика діалектів зберігає інформацію про мовну та культурну спадщину різних регіонів Японії. З іншого боку, діалектна лексика поступово старіє та забувається через тенденцію до мовної уніфікації. Проте вивчення

діалектної лексики та граматики дозволяє дізнатися про історію та культуру різних регіонів Японії, що є важливим для збереження та розвитку національної ідентичності.

Оскільки діалект характеризується обмеженим комунікативним діапазоном взаєморозуміння, він не може бути настільки поширений як літературна мова, проте не залишається непомітним і складає значну частину японської мови.

Таким чином, можна зробити висновок, що вивчення японських діалектів є дуже важливим для розуміння історії та культури Японії. Збереження та вивчення цієї лексики є важливим для збереження культурної спадщини країни та національної ідентичності.

РОЗДІЛ 2. ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛЕКТУ ОКІНАВА В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

2.1. Особливості побудови речень в діалекті Окінава

Окінава – район найменшої стандартизації японської мови. Оскільки цей діалект дуже відрізняється від літературної мови, то перекладачам та дослідникам японської мови та літератури не завадять базові його знання.

Діалект Окінави має унікальний словниковий запас, лексику та вимову, які відрізняють його від стандартної японської мови.

Грамматика окінавського діалекту теж відрізняється від стандартної японської мови. *ウチナーグチ* (*учінāгучі*) зберігає деякі риси мов Рйюкйюань і демонструє унікальні граматичні моделі. Ось кілька прикладів:

- Закінчення дієслів. В *ウチナーグチ* (*учінāгучі*) закінчення дієслів часто змінюються залежно від таких факторів, як час, аспект і рівень ввічливості. Ці закінчення відрізняються від тих, що використовуються в стандартній японській мові.

• Пошана: ウチナーグチ (*учіна̄гучі*) має складну систему пошани та шанобливої мови, яка відрізняється від стандартної японської мови (Hiyane).

Рйокіюський діалект, до якого входить діалект Окінави, містить у собі північний і південний діалекти. Північним діалектом користуються на островах Амамі, які є частиною префектури Кагошіма та Окінави; південним діалектом користуються на архіпелагах Міяко та Яеяма. Хоча відмінність між північним і південним діалектами не така значна, як між рйокіюським та основної частини Японії, проте носії цих діалектів зовсім не розуміють один одного (Hokama, 2000).

Окінавський діалект, який має назву *ウチナーグチ* (*учіна̄гучі*), є найбільш уживаним серед усіх рйокіюських діалектів. Крім того, він ще має назву «діалект шюрі» (Батюк, 2013, с. 14). Виокремлюють такі діалекти окінавської мови: діалекти Кудака, Наха, Шюрі, Торошіма.

Словниковий запас окінавського діалекту містить елементи з мов рйокібань та запозичення з інших мов. Також варто згадати про особливості дієвідмінювання в цьому діалекті. Наприклад, словникова форма дієслова *かく* *каку* матиме відповідник *カチュン* *качун*, а атрибутивна – *カチュル* *качуру*. Такі ж особливості можна було віднайти у класичній японській мові (大西 2008, с. 21).

Грамматика демонструє відмінні моделі в структурі речень від інших діалектів. Окінавська мова дотримується порядку слів суб'єкт–об'єкт–дієслово (підмет–додаток–присудок). Наприклад:

美智子は、いまにも取り落としそうな赤ん坊を、あわてて抱きとり。(すずき 1990, С. 315–316) «Мічіко швидко обняла і взяла на руки квапливо залишену дитину»; そのうち、ウミト母さんに追いついて、ガージュー 我的強い (ウチナーイナグ) 沖縄女になるわ。(すずき 1990, с. 307) «Незабаром ти наздоженеш маму Уміто і станеш однією з наших сильних окінавських жінок».

沖縄の海はきれいです。 «Море на Окінаві чисте» (すずき 1990).

Приклад тексту на діалекті Окінава буде представлено в додатку А.

У діалектах Окінави збереглося безліч застарілих японських слів і архаїчна граматики. Наприклад, Н літературною японською вимовляється як ф або р. Так в період Муромачі говорили в Нарі і Кіото (小松代融一『負けるな方言』熊谷印刷, 1981, с. 147).

2.2. Особливості застосування часток в діалекті Окінава

Окінавський діалект широко використовує частки, як і японська мова.

Розглянемо детальніше види часток, які вживаються в діалекті Окінава.

Відмінкова частка (格助詞) додається до іменника та позначає зв'язок між іншими словами.

ぬ (ну), が (га). Називний відмінок. Зазвичай ну (ну), але が (га) використовується для займенників та іменників. Наприклад: 我わあがあびゆん。«Я так схвильована.»

犬が吠える。私が喋る。«Собака гавкає. Я говорю.»

ぬ(ну). Родовий відмінок; власник. 豚うわーぬ肉しし、食かみーねー、体からだんかいましやん。«Свинина така смачна, я не можу її їсти, і це важко для організму.»

∅ (Архаїчна: ゆ (ю)). Знахідний відмінок. Сучасна Окінава не використовує частки прямого додатка, як невимущена японська мова. «Ю» існує переважно в старому літературному складі.

っし (маленька цу+ші), さーに (сāні). Орудний відмінок; засіб, за допомогою якого щось досягається. Наприклад, バスっし行 (い) ちゃびら。«Поїдемо автобусом».

沖縄口 (うちなーぐち) さーに手紙 (ていがみ) 書 (か) ちゃん。«Я написав листа окінавським діалектом».

なかい (накай), んかい (нкай). Давальний відмінок; непрямий додаток, мета руху. 沖縄 (うちなー) んかいめんそーれー! «Ласкаво просимо на Окінаву!»

をうとーてい (*outōtei*), をうてい (*outei*). Місцевий відмінок; позначає місце, де відбувається дія, зазвичай пов'язана з живим предметом. Походить від форми дієслова *をうん* *oun* «бути, існувати».

やか (*yaka*). «Стільки ж, скільки»; верхня межа. 彼 (あり)やか大和口 (やまとうぐち)ぬ上手 (じょおじ)やあらん。 «Він володіє японською не краще за нього.»

から (*kara*). Аблятивний відмінок; джерело, причина.

なーりー (*nārī*). Місце/позиція.

ん (*n*). Приналежність.

とう (*tu*). До іншої особи.

に (*ni*). Час, місце (うちなーぐち辞典、2021).

Прислівникові частки:

びけーん (*bikēn*) – лише; межа. ローマ字 (じ)びけーんぬ書物 (すむち)。
«Книга лише для ромаджі.»

だき (*daki*). «Лише». Вказує на обмеження речей. Вказує на обмеження дії або стану.

までい (*madi*) – До, поки. くぬ電車 (でんしゃ)あ、首里 (しゅい)までい行 (い)ちゃびーん。帰 (けー)るまでい待 (ま)ちよーいびーん。 «Поїзд їде аж до Шурі. Я почекаю, поки ти приїдеш додому.»

くれー (*kurē*) – навколо, близько, приблизно. 十分 (じつぷん)くれーかかゆん。
«Це займе близько десяти хвилин.»

ふどう (*fudou*). Те ж саме, що й *くれー*

あたい (*atai*) – стільки ж, скільки; верхня межа. うぬ建物 (たていむの)ー思 (うむ)ゆるあたい高 (たか)こーねーやびらん。 «Ця будівля не настільки висока, наскільки ви собі її уявляєте.»

うっぴ (*uppi*). 寝 (に)んじ欲 (ぶ)しゃるうっぴ寝 (に)んでいん済 (す)まびいん。 «Ви можете спати скільки завгодно.» (うちなーぐち辞典、2021).

Сполучникові частки:

や (я) – ва. Тематична частка для довгих голосних, власних імен або імен.

あー (ā), えー (ē), おー (ō), のー (nō). Для інших іменників частка зливається з короткими голосними. а → ā, і → ē, у → ō, е → ē, о → ō, п → pō.

ん (н) – також.

やていん (ятін) – навіть, також у. 宇宙 (うちゅう)からやていん万里 (まんり)ぬ長城 (ちよーじょー)ぬ見 (み)いゆん。大和 (やまとう)やていんいんちりーん口 (ぐち)を勉強 (びんちよー)すん。 «Велику китайську стіну можна побачити навіть з космосу. Також в Японії ми вивчаємо англійську мову.»

がん (ган) – але.

ぬん (нун) – але.

しか (шіка). Використовується з негативним дієсловом для вказівки на обмеження умов або кількості, що означає «лише».

しかない (шіка най). Використовується з дієсловом, що означає «не мати іншого вибору, крім» (うちなーぐち辞典、2021).

Частки-закінчення речення:

が (га), やが (яга) – кінцеві питальні частки.

み (мі) – кінцева питальна частка.

に (ні) – сумнівно, можливо це чи ні.

やら (яра) – позначає риторичне запитання з негативним підтекстом.

たら (тара) – вказує на пропозицію.

なー (nā) – питання/нагадування.

ばー (bā) – легке питання.

ふー (fū) – це легко.

な (на) – висловлює заборону.

でむね (демуне), せー (sē) – твердження (うちなーぐち辞典、2021).

Вставні частки:

てー (*mē*) – не.

よ (*yo*), よお (*yō*) – йо. Висловлює тверде переконання та формулює прохання чи пропозицію.

や (*ya*), やあ (*yā*) – ню.

なー (*nā*) – не. За допомогою використання цієї частки можна виразити бажання.

さり (*sari*) – гей.

ひゃー (*hiya*) – ефект несподіванки (うちなーぐち辞典、2021).

Отже, ми розглянули такі частки в окінавському діалекті, як: відмінкові частки, прислівникові частки, сполучникові частки, частки-закінчення речення, вставні частки та визначили за яких обставин їх застосовують у реченні.

2.3. Граматичний зв'язок між окінавським діалектом та іншими діалектами японської мови

Японські діалектологи погоджуються, що головна діалектна межа відокремлює окінавський говір островів Рйюкію від інших діалектів материка. Діалект Рйюкію поділяється на три групи – східний, західний та кйюшюський – або просто східний та західний. Стандартизована письмова мова була особливістю обов'язкової освіти, яка почалася в 1886 році (Yamaguchi, 2007).

Окінавський діалект має свої унікальні фрази, речення, які ми подамо у таблиці в порівнянні з літературною японською мовою. Фрази окінавського діалекту взяті в Arben Anthony Saavedra.

Таблиця 2.2.1

Фрази та речення українською мовою	Японська мова	Діалект Окінава

Привіт (загальне привітання)	こんにちは (коннічіва)	はいさい / はいたい (хайсай/хайтай)
Привіт (по телефону)	こんにちは (коннічіва)	もしもし (моші моші)
Як справи?	元気ですか? (генкідесу ка?)	頑丈やみ? (ганйō ямі?)
Давно не бачились	久しぶり (хісашібурі)	長ーさやー (нагāсаяā)
Як вас звати?	あなたの名前は何ですか? (аната но намае ва нандесу ка?)	う名前や何やいびーが? (у намае я нан я ібііга?)
Я не розумію	理解できません (рікай декімасен)	分かやびらん (бун кая біран)
Говоріть повільніше, будь ласка	もっとゆっくり話してください (мотто юккуріхана шітекудасай)	よーんなー話し吳みしえーびり (йōннā ханаші квімішіēбірі)

Унікальні фрази та речення окінавського діалекту

Як бачимо, в окінавському діалекті існують фрази та речення, які повністю відрізняються від японської літературної мови.

Окінавський діалект тісно пов'язаний з японським, але між цими двома мовами є ряд відмінностей. Деякі з найбільш помітних відмінностей включають:

1. У діалекті Окінави є ряд звуків, яких немає в японській мові, наприклад, придихальні /p/, /t/ і /k/.
2. Граматика окінавського діалекту відрізняється від японської. Наприклад, діалект Окінави використовує іншу систему відмінювання дієслів (かく *каку* матиме відповідник *カチュン качун*, а атрибутивна – *カチュル качуру*).
3. Окінавський діалект містить велику кількість слів, яких немає в японській мові. Ці слова часто пов'язані з окінавською культурою та історією (*アキサ*

≡ ㄝ – *акісамійō* «що ж робити?», *アイエナー* – *аснā* «бідненька») (Niyane, 2007).

Найпомітнішою відмінністю між стандартною японською мовою та мовою Окінави є слова чи вирази, які, незважаючи на те, що вимовляються однаково, іноді мають різні значення. Наприклад, слово *はず* (хадзу) означає, що щось має статись в стандартній японській мові, тоді як воно означає, що це «мабуть, можливо станеться» в окінавському діалекті (Ōsumi, 2001, с. 83).

У літературній японській, допоміжні слова *машоу*, *іу*, та *оу* об'єднуються з часткою *не* після дієслова для того, щоб висловити пропозицію щось зробити. Наприклад, *ікімашоу не* – «ходімо». В окінавському діалекті, така побудова речення – спосіб висловити наміри саме мовця. Тобто, те ж саме речення окінавським діалектом означало б «я піду» (Ōsumi, 2001, с. 84).

Також в окінавському діалекті відрізняються частки та вказівні займенники. Частка *から* *кара*, що означає «від» або «внаслідок» у японській, в окінавському діалекті означає «бо», «тому що». Тобто, *から* *кара* в окінавському діалекті вживається там, де у літературній японській вживають *во* або *де* (Ōsumi, 2001, с. 87).

Важливо зазначити, що через історичні та суспільні чинники використання окінавського діалекту зменшилося, і більшість жителів Окінави зараз переважно розмовляють стандартною японською мовою.

Важливо зазначити, що через вплив стандартної японської мови та зміни в суспільній динаміці окінавський діалект стикається зі зниженням використання, особливо серед молодих поколінь. Переважно діалектом Окінави спілкуються між собою представники старшого покоління цієї префектури.

Окінавський діалект також відрізняється від інших діалектів. Порівняємо діалект Окінави з кіотським діалектом в таблиці. Фрази кіотського діалекту взяті з праці Ічіда Хіромі (Ichida Hiromi, 2013).

Таблиця 2.2.2

Окінавський діалект в порівнянні з кіотським діалектом

Українська мова	Окінавський діалект	Кіотський діалект
-----------------	---------------------	-------------------

Дякую	御拝 (にふえー) でーび る (ніфē дēбіру)	オキニ (окіні)
Вибачте	わっさいびーん (вассабіін)	スミゲン (суміген)
До побачення	ぐぶりーさびら (губурії сабіра)	ゴン・サイナー (гон сайнā)
Ні	をうーをうー (оū оū)	あかしまげん (акаші маген)
Ласкаво просимо	めんそーれ (менсō ре)	おいでやす (ойдеясу)

По таблиці бачимо, що окінавський діалект суттєво відрізняється від кіотоського. Представники однієї префектури не розуміють префектури іншої.

Відмінностями між кіотським та окінавським діалектами є: в обох діалектах, на відміну від східних та інших західних, при утворенні негативних форм дієслів між основою дієслова і закінченням «н» вживається суфікс «хе»; при цьому формі 行かない *іканай* «не піду» в Кіото відповідає форма *ікахен*, в Окінаві – *ікехен*. В якості ввічливих допоміжних дієслів в кансайському діалекті широко використовуються дієслова 是る/*хару* і やはる/*яхару*, при приєднанні яких до форм смислових дієслів в Кіото і Окінаві також простежуються деякі відмінності: *いかはる/ікахару* (еквівалент конструкції *おゆきになる/о юкі ні нару* «лягаю спати») в Кіото і *いきはる/ікіхару* в Окінаві (Regional dialect in Sosa City).

Розглянемо як змінювався з часом діалект Окінави на малюнку 1.

Зміна діалекту Окінави

Meiji period	Taishō period	Pre-war Shōwa	Post-war Shōwa
<i>'amadajaa</i>	<i>'amadajaa</i>	<i>'amadajaa</i>	
<i>'amidaimushi</i>		<i>'amidaimushi</i>	
			<i>'andakwee</i>
<i>'andamusaa</i>	<i>'andamusaa</i>	<i>'andamusaa</i>	
<i>'andamushi</i>	<i>'andamushi</i>		<i>'andamushi</i>
<i>'anramusaa</i>	<i>'anramusaa</i>		<i>'anramusaa</i>
	<i>hanadaimushi</i>		
		<i>hanadajaa</i>	
<i>hoomimushi</i>	<i>hoomimushi</i>		<i>hoomimushi</i>
<i>judajaa</i>	<i>judajaa</i>	<i>judajaa</i>	<i>judajaa</i>
<i>judajaamushi</i>	<i>judajaamushi</i>	<i>judajaamushi</i>	<i>judajaamushi</i>
<i>judaimusaa</i>	<i>judaimusaa</i>	<i>judaimusaa</i>	<i>judaimusaa</i>
<i>judaimushi</i>	<i>judaimushi</i>	<i>judaimushi</i>	<i>judaimushi</i>
<i>judajaa</i>			
<i>juraimushi</i>	<i>juraimushi</i>		
<i>maasunamee</i>	<i>maasunamii</i>		
		<i>mijiboosaa</i>	

Малюнок 1

Як бачимо з малюнка, з часом окінавський діалект став дуже схожим зі стандартною японською мовою.

Через схожість між двома мовами, стандартизовану та централізовану систему освіти, засоби масової інформації, бізнес, соціальні контакти з жителями материка та попередні спроби Японії придушити їхню рідну мову, жителі Окінави вважають за краще використовувати стандартну мову.

Висновки до розділу 2

Окінавський діалект належить до північного діалекту японської мови. Цей діалект називають ще «діалектом шюрі». Хоча всі мови Рюкюань мають спільного предка з сучасною японською, вони не є взаємно зрозумілими.

Основний порядок слів – суб'єкт-об'єкт-дієслово. Окінавська мова є яскраво вираженою номінативною мовою (також є незначні активні зміни в неперехідних дієсловах, пов'язані з існуванням або виникненням. У дієсловах теперішнього часу

підмет може бути необов'язково позначеним (за винятком займенників і власних іменників, які повинні бути позначені «га»).

Як і японська мова, окінавський діалект використовує частки, такі як: відмінкові частки, прислівникові частки, сполучникові частки, частки-закінчення речення, вставні частки.

Окінавський діалект має як спільні, так і відмінні ознаки з японською стандартною мовою. Спільними ознаками є порядок слів у реченні, використання часток та інші. Відмінними є закінчення дієслів, особливості дієвідмінювання, складна система пошани, оригінальні речення та словосполучення, а також прислів'я в окінавському діалекті. Також цей діалект відрізняється і від інших японських діалектів, таких як токійський та кіотський.

Окінавський діалект знаходиться на межі зникнення, адже в більшості ним спілкуються представники старших поколінь, а молодь зазвичай вивчає стандартну японську мову.

ВИСНОВКИ

Префектура Окінава є адміністративною одиницею Японії, складається з великої кількості островів і характеризується максимальною збереженістю традиційних діалектів, що дуже відрізняються від літературної мови. Однією з причин цього явища є віддаленість самої префектури від чотирьох основних японських островів.

Підсумовуючи, можна сказати, що розвиток окінавського діалекту є інтригуючим лінгвістичним феноменом, який демонструє унікальну культурну спадщину народу Окінави. Зв'язок між окінавським діалектом та іншими японськими мовами є складним, оскільки цей діалект має чітку лексику, граматику та вимову, які відрізняють його від стандартної японської. Незважаючи на ці відмінності, все ж є деякі подібності, які пов'язують його з більш широкою сім'єю японських мов.

Окінавський діалект має важливе культурне значення для жителів Окінави. Він служить мовним символом їхньої чіткої ідентичності та спадщини, сприяючи почуттю гордості та приналежності до спільноти. Діалект глибоко переплетений з окінавськими традиціями, звичаями та усними історіями, забезпечуючи зв'язок із їхніми предками та зберігаючи культурну спадщину регіону.

Цей пласт літератури залишається ще маловивченим в українській японістиці.

Отже, за допомогою даного дослідження:

1. Ми з'ясували передумови виникнення діалектів в Японії, а саме, що діалекти виникали через велику кількість розселення народів, чому сприяло географічне розташування Японії. Так і утворилися діалекти сходу та заходу Японії. Колись за використання діалектів навіть карали, особливо жителів Окінави, а зараз є уроки вивчення діалектів, їх використовують на радіо та телебаченні, створено Товариство японських діалектів та атласи діалектів.

2. Ми проаналізували діалекти заходу і сходу Японії, особливо їх граматичні особливості і з'ясували, що діалектами заходу Японії є Кансай, Ідзумо, Чюґоку, Хокуріку, Шікоку та інші, а до діалектів сходу Японії належать: Тохоку, Канто, Хоккайдо, Токай-Тодзан та інші. Існування багатьох діалектів у різних регіонах Японії призвело до появи значної кількості граматичних та лексичних відмінностей

між ними. Представники одного діалекту можуть не розуміти діалекту іншої частини префектури.

3. Дослідили особливості побудови речень та використання часток в діалекті Окінава і вияснили, що основним порядком слів у діалекті Окінава є суб'єкт-об'єкт-дієслово, як і в японській мові, а також описали частки, які найчастіше використовуються при побудові речень. Такими частками є: відмінкові частки, прислівникові частки, сполучникові частки, частки-закінчення речення, вставні частки.

4. Порівняли граматичні особливості окінавського діалекту з іншими японськими діалектами, а саме з кіотським діалектом та стандартною японською мовою і з'ясували, що окінавський діалект має свій унікальний словниковий запас, вимову та граматику, а саме: унікальні фрази і речення на діалекті Окінава, прислів'я, складну систему пошани, особливості дієвідмінювання та інші особливості діалекту.

Підсумовуючи, хоча окінавський діалект має багату мовну та культурну спадщину, він стикається з проблемами щодо свого збереження та безперервності. Необхідно докласти зусиль, щоб підвищити обізнаність про його важливість, сприяти його використанню в повсякденному житті та інтегрувати його у формальну освіту. Визнаючи значення окінавського діалекту та активно працюючи над його збереженням, окінавці можуть забезпечити збереження своєї унікальної культурної ідентичності та мовних традицій для майбутніх поколінь.

要約

沖縄方言は、日本の琉球諸島で話される言語であり、独自の特徴を持っている。沖縄方言は、琉球王国時代からの歴史的なルーツを持ち、琉球諸島の文化や伝統の一部として重要な役割を果たしてきた。沖縄方言は、日本の他の言語との関係も持っている。一般的に、沖縄方言は日本語とは異なる独自の文法や発音を持っているのだが、日本語の影響も受けている。沖縄方言は、近年、都市化やグローバル化の進展により使用が減少しており、若者の間では日本語がより主流となっている。沖縄方言には独自の語彙、文法、発音の特徴がある。例えば、日本語では「ありがとう」が一般的だが、沖縄方言では「なんくるないさー」という表現が使われる。また、沖縄方言では特定の単語やフレーズが豊富に存在し、それらは地域の文化や生活様式に反映されている。沖縄方言は、文学、音楽、映画などのさまざまな分野で使用されている。多くの作家や音楽家が沖縄方言を取り入れ、独自の表現手段として活用している。沖縄方言は、琉球文化の一部として重要な役割を果たし、沖縄のアイデンティティや文化的な遺産の保護に貢献している。しかし、沖縄方言は現代の社会変化によって直面する問題もあります。都市化やグローバル化の進展により、若い世代の間での使用が減少している。また、教育制度やメディアの影響もあり、沖縄方言を学ぶ機会や使用の機会が制限されている。このような状況により、沖縄方言の保護と継承に関する課題が生じている。沖縄方言は、沖縄の文化や伝統の重要な一部であり、その保護と継承は重要だ。教育機関や地域団体などが、沖縄方言の教育や普及活動を行っており、若い世代に対して意識を高める取り組みが行われている。また、沖縄方言を活用した文化活動やイベントも行われており、その価値と魅力を広く伝える努力が行われている。沖縄方言の保護と継承に向けた取り組みは継続される必要がある。若い世代への教育や啓発活動の強化、メディアや芸術分野での使用の促進、地域の誇りとアイデンティティの醸成などが重要な課題となっている。沖縄方言の存続

と繁栄に向けた努力は、沖縄の文化的な多様性と遺産の豊かさを守るために欠かせない。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Батюк, І. Ю. (2013). Діалектні елементи в мові творів сучасних японських письменників префектури Окінава. *Східний світ*, 1, 14-18. <https://doi.org/10.15407/orientw2013.01.014>
- Батюк, І. Ю. (2011). Фонологічні та лексико-граматичні відмінності в діалектах Японії (на матеріалі діалектів о. Хонсю). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*, 1, 14-18. <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/7011/1/Batyuk.pdf>
- Бондарук, В.І. (2020). *Діалектна лексика на матеріалі японської мови*. 87 с. <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/940>
- Arben Anthony Saavedra, (2023). *Okinawan Language Dictionary* (Japanese). Part 2. URL: <https://www.scribd.com/document/656449949/Okinawan-language-dictionary>
- Elaine Chou, Stacey Huang, Ningrui Li (2017). *Potayto or potahto, jagaimo or bareisho? Japanese dialect classification*. 5 p. <http://cs229.stanford.edu/proj2017/final-reports/5221661.pdf>
- Frellesvig, B. (2010). *A History of the Japanese Language*. Cambridge: Cambridge University Press. https://books.google.com.ua/books?id=v1FcAgiAC9IC&pg=PA51&hl=it&source=gbs_toc_r&cad=2#v=onepage&q&f=false
- Furusato namari kenkyūkai/hen. Kawaii hōgen techō* (2005). Tōkyō : Kawadeshobō shinsha. <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/7011/1/Batyuk.pdf>
- Hiyane, T. (2007). *Linguistic Problems Facing the Okinawan Language*.
- Hokama, S. (2000). *Okinawa no kotoba to rekishi*. [Okinawa language and history.] Tokyo: Chuo koron.

- Ichida Hiromi (2013). *Try to learn the Kyoto dialect*. Kyo Kotoba . URL: http://www.kyoto-np.co.jp/kp/ojikoji/kotoba/kotoba_e.html
- Jun Kobayashi. *Language Policy and Language Planning in Okinawa: The Revitalization of the Okinawan Language*.
- Michiko Uehara. *The Role of Okinawan Language in the Construction of Okinawan Identity*.
- Nishimura, H. (2001). Hogen kinshi kara hogen sonkei e. [From dialect prohibition to dialect esteem.] *Kotoba to shakai* [Language and Society], 5, 164–184.
- Omniglot*. URL: <https://www.omniglot.com/writing/okinawan.php>
- Ōsumi, Midori (2001). Language and identity in Okinawa today. *Studies in Japanese Bilingualism. Multilingual Matters Ltd.* 68-97.
https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9781853597084_A31863517/preview-9781853597084_A31863517.pdf
- Paolo Calvetti, (1992). Language Education and Standardization in the Formation of the Modern State : A Comparison of Italy and Japan. *Senri Ethnological Studies*, 34.
https://www.academia.edu/587301/Language_Education_and_Standardization_in_the_Formation_of_the_Modern_State_A_Comparison_of_Italy_and_Japan
- Regional dialect in Sosa City*. A dialect in the east coast of Tokyo, Japan. URL: <http://www.kashiwakuma.com/nosaka/dialect-e.htm>
- Samantha May (2014). Theoretical Perspectives and Preliminary Results on the Feasibility of Using Uchinaaguchi in Okinawan Karate and Kobudo Classes. 琉球大学国際沖縄研究所 *The Universal Declaration of Human Rights*, 1. <https://u-ryukyu.repo.nii.ac.jp/record/2007826/files/No3p027.pdf>
- Toshio Hiyane and James M. Unger. *A Grammar of Okinawan*.
- Toshio Hiyane. *Linguistic Problems Facing the Okinawan Language*.
- Umeda, N. (2011). *Osaka Japanese: A descriptive grammar*. De Gruyter Mouton.
- Yamaguchi, T. (2003). *The dialects of Japan*. Cambridge University Press.
- Yamaguchi, T. (2007). *Japanese linguistics*. London–New-York : Continuum. 240 p.
- 大西, (2008).
- すずき, (1990).

岡本牧子, 氏原庸子 (2006). 「聞いて覚える : 関西 (大阪) 弁入門」 出版社 : ひつじ書房; 新訂版 165 ページ

小松代融一『負けるな方言』熊谷印刷、(1981).

うちなーぐち辞典 (Uchināguchi Usage Dictionary), (2021). URL:
<https://repository.ninjal.ac.jp/records/3226>

東京新聞 TOKYO Web, (2018). 「明治150年と日本語」聞き手・出田阿生. URL:
<https://www.tokyo-np.co.jp/article/3116>

でておいでキジムナー Dete oide Kijimunaa, (1990).

ДОДАТКИ

Додаток А

Текст на діалекті Окінава

人間一誰ん生まれやぎ一な一自由やい、また、胴大切に思ゆる肝とう胴守らんでいる肝一、誰やていんゆぬ如授かと一るむんやん。人間一元からい一矩ぬ備わと一くとう、互一に兄弟やんでいる考一さ一に事に当たらんだけ一ならん。

(The Universal Declaration of Human Rights, Article 1).

Нінджєн даре н умарі ягії нā дію я і, мата, до тайцецу ні Шітау юру кімо то ю до Мамору ран де іру кан, даряте інюну нуоджу ка то ру муньян. Нінджєн мото карай норіну соната то ку то ю, Тагай ні кьодай я н де ііру ко са ні кото ні атаран дарє наран.

Люди народжуються зі свободою, і тіло є важливим. З самого початку люди завжди були готові ставитися один до одного як до братів і сестер.